

Deklica in Turki.

(Igrica iz zgodovine turjaških grofov v treh prizorih. — Osebe: 3 deklice, 2 dečka. Kraj: Domača hiša.)

Prvi prizor.

Micika. Ne vem, zakaj sem danes tako žalostna, Bog nas varuj kake nesreče! V nedeljo so pravili novi grajski gospod, da se Turki bližajo našim krajem. Pravili so, da so zažgali že Kočevje, in da se Turkom ne more nihče ustavljati razen gospode, ki se umakne v dobro utrjene gradove; kmetje pa so jim prepušteni na milost in nemilost. Bog se nas usmili!

Francka. Kakšni pa so Turki?

Jurij. Jaz jih še nisem videl. Pravijo: Turk ima rdeče hlače, dolge, dolge pa mustače.

Manca. Tega pa še nisem slišala.

Jurij. Jaz bi se pa Turkov prav nič ne bal, če bi prišli k nam. Vidiš, na steni je meč, že stari oče so ga rabili, ko so šli s pokojnim turjaškim grofom na vojsko. Jaz bi vsem posekal glave, če bi bil nekoliko večji.

Manca. Zdaj se pač širokoustiš. Ko bi šlo pa zares, bi pa druga pela.

Micika. Meni so naročili starši, preden so odšli v semenj, naj dobro pazim na dom. In če bi zapazila na Kureščku kres, je to znamenje, da je sovražnik že blizu. In tedaj naj grem in naj skličem sosedo, da gredo na goro k Materi božji in zažgo velik kres, da bodo vedeli vsi okoličani, kakšna nevarnost se bliža. Veš, Jurij, jaz bi šla kar sama prižgat kres in bi se Turkov prav nič ne bala. Vidiš, na vratu imam svetinjico Matere božje, ki so mi jo kupili botra. Rekli so mi takrat: Micika, le dobro jo čuvaj! Kadar koli boš v stiskah in nadlogah, vzemi jo v roke in moli! Ona ima čudovito moč, da se ti ne bo bati nobenih sovražnikov.

Manca. Čudno je, da ni danes tako dolgo staršev domov. Najbrž so se zasedeli v sejmu ali pa so ostali pri stricu na Turjaku.

Francka. Da bi le kmalu prišli domov. Meni so obljubili, da mi prinese novo svilen ruto za »štruco«.

Jurij. Čujte, zdaj nekdo prihaja!

Tonček (trka na vrata). Odprite! — Odprite! —

Jurij. Kdo pa je? —

Tonček. Jaz sem, Tonček iz Turjaka.

Jurij. Kaj poveš novega, Tonček?

Tonček. Strah in groza! Prinašam vam žalostno novico, da je turjaški grad že v turskih rokah. Tista železna vrata so se namah odprla. Prve straže so bile hitro pre-

magane; drugi stražniki so se morali pa podati. Kdor se pa ni podal, so ga na mestu umorili. Naš oče so se nekaj časa branili, potem so se pa mrtvi zgrudili.

Vsi otroci (razen Tončka). Kaj je pa z našim očetom in z našo materjo? —

Tonček. Ne bojte se! Nič hudega se jim ni pripetilo. Pri nas so. Poslali so me, naj grem poklicat sosedo; vi se pa medtem dobro zaprite!

Micika. Ne, ne, jaz že ne bom zaprta! Sama grem na goro k Materi božji, pa zažgem kres, da bodo vsi okoličani izvedeli, kakšna nevarnost se nam bliža. Bog in Marijina svetinjska me bo varovala.

Manca in Francka. Kaj bomo pa me revice počele? — Pojdimo za peč!

Jurij. Jaz bom zlezal pa pod mernik in Turek me ne bo našel.

(Deklici gresta za peč, Jurij pa pod mernik.)

Drugi prizor.

Francka. No, Manca, kako si pa danes spala?

Manca. Saj veš, kako se spi za pečjo. Dobro sem slišala, ko so prišli starši domov.

Jurij. Jaz sem jim šel pa odpirat. Ko sem jim povedal, kako so Turki že premagali turjaški grad, zavrela je očetu kri po žilah, zgrabili so za meč na steni ter dejali, da gredo na vojsko; mati pa so takoj legli k počitku. Videti je, da so od žalosti bolni. Tam v izbi ležijo.

Francka. Kaj bo pa z očetom?! — Kaj bo, ko bi jih več nazaj ne bilo? —

Manca. In kaj bo, če bi naše dobre sestrice več nazaj ne bilo? —

Francka. Brez nje bi mi ne bilo več živeti; tako rada sem jo imela. In mati bi potem od same žalosti umrla.

Jurij. Tudi meni bi bilo hudo po njej. Toda bodimo potolaženi: Bog bo že tako storil, da bo prav.

Tonček (potrka na vrata). Odprite! — Odprite!

Jurij. Ali si ti? (mu gre odpirat). Kaj hodiš zopet ponoči okoli? — Ali te ni strah?

Tonček. Kadar je vojska, takrat strah človeka mine. Prinašam vam zopet žalostno novico. — Oh, komaj diham.

Francka. Kakšno novico? Gotovo —

Tonček. Bilo je snoči. Kakor veste, je šla Micika sama na goro in je zažgala kres. Jaz pa sem sklical sosedo, ki so se hitro oborožili, vzeli so s seboj sekire, meče in kar jim je že prišlo pod roke, pa so trumoma odkorakali k Materi božji na goro, da počakajo ondi sovražnika, o katerem so izvedeli, da namerava napasti našo cerkev na gori. Tudi žene so šle z njimi, se zaprle v cerkvi ter v goreči molitvi prosile nebesko Mater, naj jih reši preteče nevarnosti. Le otroci in starčki so ostali doma. Kar naenkrat se je pa začulo grozno vpitje in prikazali so se obraz, grdi kot peklenščeki. Menite, kaj sem storil jaz? Zlezel sem na gosto obrastlo smreko. Od strahu sem se tresel po vsem životu in malo je manjkalo, da nisem padel od groze na tla. To je bil boj! Turki so morili kristjane brez usmiljenja. Kar jih pa niso pomorili, zlasti žená in deklet, so jih pa odpeljali s seboj v sužnjost. Kako milo se mi je storilo, ko so zvezali vašo sestro in jo odpeljali! Ko je zapuščala domača tla, tedaj so ji tekale grenke solzice po licu, in solzice so močile tudi moje lice.

Vsi trije otroci (na ves glas). Našo Miciko so odpeljali v sužnjost! — Ali je to res? Ali je to mogoče?

Tonček. Je mogoče in tudi res!

Francka. Oh, kam so jo odpeljali? Poj nam to, Tonček, ki veš?

Tonček. Tega ne vem, kam so jo odpeljali. Najbrž na Hrvaško ali pa na Turško. Težko bo prišla še kdaj domov.

Manca. Da bi bila pa ona nesrečna, tega Bog ne bo dopustil in tudi njen angel varuh ne. Saj se mu je vsak večer priporočala.

Francka. Kaj pa je z našim očetom?

Tonček. Težko vam povem. Pa naj bo, saj bi to novico tudi drugače izvedele. Turki — so jim odsekali — glavo — —

Vsi otroci (zakriče na ves glas). Našemu očetu so Turki glavo odsekali?! — Ali je to res?! — Ali je mogoče?!

Tonček. Je mogoče in tudi res.

Vsi otroci (na ves glas). Ne, ni mogoče! Pojdim za Turki, da se maščujemo! Pojdim za njimi, da rešimo vsaj ubogo Miciko!

Francka. Ne, nikar se ne maščujmo! Ko pojdemo v nedeljo k sv. maši v grajsko kapelico, rajši poprosimo ljubega Boža, naj jo reši iz sužnjosti. Za našega očeta bomo pa molili, naj bi jim bil ljubi Bog v večnosti milostljiv. Za Turke bo pa že prišel dan plačila; saj Bog je neskončno pravičen, ki plačuje dobro, hudo pa kaznuje.

Tretji prizor (čez nekaj dni).

Francka (sedi pri mizi in podpira glavo). Kako lep poleten večer je. Luna sije in neštevilno zvezdic sveti. Vse je tiho. Kako

sem se včasih veselila takih poletnih večerov! In letos? — Dobra mati leže bolni, skrbni oče so pa padli v vojski. Naša sestra pa, ki jo ljubi moja duša z vsem ognjem — ali je mrtva — ali je mrtva — ali še živi, ali je mrtva — ali še živi?

Manca. Ne bodi žalostna! Bog bo že tako obrnil, da bo prav. Človek se mora vdati v voljo božjo, saj molimo v očenašu: Zgodi se tvoja volja, kakor v nebesih, tako na zemlji. Ako je sestra še živa, gotovo jo bomo še videli.

Jurij. Meni se vsak večer sanja, da se je srečno povrnila domov.

Francka. Bog daj, da bi bilo le enkrat res! — Zdi se mi, da zunaj nekdo trka.

Jurij (Micika vstopi slabo oblečena). O Micika! — Moje sanje so se uresničile.

Manca. Micika, odkod ti?

Francka. Micika, Micika, ali si res ti? Ali pa se meni samo tako zdi?

Micika. Da, jaz sem. Vaša sestra Micika, Bog me je rešil iz sužnjosti.

Vsi otroci. Kako se ti je godilo, Micika, in kako si ušla? Povej nam vendar!

Micika. Vse takoj izveste. Le poprej naj sedem, ker sem zelo trudna in nogi ste mi okrvaveli vsled dolgega pota (sede). Bilo je takole: Kakor veste, sem šla prižgat kres in roka se mi je tresla. Nato sem pohitela v cerkev in tamkaj prosila našo nebesko mater Marijo, naj pomaga meni, ubogemu, zapuščenemu otroku. Kar so pridrvili Turki in zgrabili uboge otroke, nas vlekli vunkaj, nas posadili na konje in nas dobro privezali. Kaj se je potem godilo z menoj, sama ne vem. Od strahu in žalosti sem postala popolnoma nezavestna. V hitrem teku smo dirjali dalje — — —

Jurij. In kako si potem ušla?

Micika. Vse ti povem, le malo počakaj! Odpeljali so nas v sužnjost. Može so zaprli v težke ječe, dekleta in žene so pa peljali v Stambul. Dečke in deklice so pa pustili v neki dolinici. Okoli nas so plapolali veliki ognji. Ob njih so Turki kuhali, peli in popivali. Bilo jih je okoli sto. Ko jim je pa zlezla pijača pod rdeče čepice, so malomarno sedeli na podvihanih nogah in eni pušili, drugi pa zaspali. Kar se zasliši konjski peket in v tistem trenutku je prijahalo kardelo dvanajsternih konjenikov. Ker Turki niso bili pripravljeni na napad, se je le nekaterim posrečilo uiti. »Alah-kerim, alah-kerim!« so vpili Turki na ves glas in se potem poizgubili v puščavi. Kako smo bili veseli mi otroci, ko smo bili rešeni! In kdo je bil poveljnik teh konjenikov? Nihče drug, kot mladi junaški grof Andrej turjaški, kakor sem pozneje izvedela.

Vsi otroci. Slava turjaškemu grofu Andreju!

Jurij. Slava Turjačanom!

Míčka. Ker smo bili zelo lačni, so razdelili grof med nas ostanke turške večerje. Potem so nas pa odpeljali v mesto Karlovec na Hrvaško. Tam smo se malo odpočili, potem smo pa dobili za kažipota ranjenega vojaka, ki je nas vesele, četudi slabotne srečno pripeljal v mило domovino.

Francka. Veliko si pretrpela — pa vse je minulo. Zahvaliti se imam za vse te do-brote Mariji, naši nebeški Materi. Njo bom odslej še bolj goreče ljubila.

Jurij. Zahvaliti se imaš pa tudi vrlemu turjaškemu grofu Andreju. Jaz bom kmalu velik. Tedaj se bom pa tudi jaz uvrstil med vojake turjaškega grofa. No, tedaj bodo pa

Turki videli, kaj premoremo mi: slovenski junaki.

Manca. Micika, gotovo si zelo lačna. Pojdi najprej z mano v kuhinjo, da ti dam malo dobre kaše. Potem pa k materi! (Sestre odidejo. Medtem pa nastopijo dečki, oblečeni po vojaško ter zapojó pesem: M l a d i v o j a k i.)

Mi smo vojaki, korenjaki,
kako nas gledajo ljudje,
pa pravijo to so junaki,
ki se nikogar ne boje itd.

(Pojó se vse kitice.)

Fr. Pavšič.

Deklamovanke.

3. Lovec.

Sem vprašal lovca mladega,
čemu bo puška mu nová.
Se lovec mi nasmehnil je
in za odgovor je dejal:
»Oj, dečko radovedni ti,
zdaj puškica še zate ni;
boš nekaj let počakal še,
potem pa greš z menoj v gore.
Jeleni hitri tam rasto
veselo srne skačejo.
v grmovju zajček skriva se,
da hudi psi ga ne dobé.
Visoko bo zapadel sneg,

pokril bo njivo, log in breg;
takrat zatrobim v lovski rog,
da čulo bo se naokrog.
Boš slišal lovca gromki glas
v dolino semkaj, v vašo vas:
Hurá, hurá! Z menoj sedaj,
če mrzlo je, naj bo le, naj!
Ko prideva domov zvečer,
že najina bo divja zver.
Od nje večerjo mamica
okusno bo napravila.«
Da skoraj bi že čas prišel,
ko z lovцем jaz v goré bom smel.

Vekoslav Poljanec.

Pomlad mine.

Čez travnike cvetne
se pesem glasi,
deci z obrazov
veselje žari.

Prišla je radost,
prišla je pomlad;
čas je tu rajanja,
bisernih nad. —

Kakor dospela je,
bode odšla:
hitro premine
veselje sveta...

Komur ostane pa
čisto srce,
vesne on večne
kdaj upati sme.

Gnjeveš.

